

satte Tendens at aflede Hankønsformen af Hunkønsformen. Det oldnordiske *r*, som *V. B.* omtaler, er jo ikke Hankønsmærke, men Nævneformsmærke (Nominativsmærke) og findes som saadant ogsaa i en Del Navneord af Hunkøn, ligesom det i de øvrige Forholdsformer udenfor Nominativ erstattes af andre Kasusendelser. Ser vi bort fra dette *r*, synes Stammen i det af *V. B.* anførte Eksempel at være ens i begge Køn. Men dette er et af de paa sprogligt Omraade meget hyppige Sansebedrag af samme Slags, som, naar vi tror, at *syvende* er afledet af *syv* ved Tilføjelse af Endelsen *-ende*, skønt et Blik paa Engelsk og Tysk (*seven*, *sieben*: *seventh*, *siebente*) viser os, at det afledende Element kun er *-de*. Allerede i Oldnordisk selv findes der Tegn, som tyder paa, at Stammen oprindelig har været forskellig i Tillægsordenes Hankønsform og Hunkønsform. Gaar vi et Skridt længere tilbage, til Gotisk (Sproget i den vestgotiske Bibeloversættelse af Ulfilas), finder vi denne oprindelige Forskel bevaret, og vi faar allerede her det Indtryk, som bekræftes ved Sammenligning med de længere ude beslægtede Sprog, at Hunkønsformen som sædvanlig er afledet af Hankønsformen. For saa vidt vilde vi altsaa være i Stand til at rense Sprogmandene for *V. B.*'s Anklage, at de kun har vænnet sig til at anføre Ordene i Hankøn, fordi de vilde udmærke Hankønnet. Vi skylder imidlertid Sandheden at tilstaa, at *V. B.*, bortset fra det urigtige Argument, har Ret i denne Paastand. Den nedarvede Rækkefølge Hankøn, Hunkøn, Intetkøn hviler ikke paa sproglige, men paa „filosofiske“ Grunde og stammer fra en Tid, da den historiske Sprogforskning ikke eksisterede. Da denne ny Videnskab opstod i Begyndelsen af vort Aarhundrede, fremkom der Forsøg paa at indføre en anden Rækkefølge. Baade *Rask* og *Westergaard* benyttede — om vi ikke husker fejl — Rækkefølgen Intetkøn, Hankøn, Hunkøn, hvilket er den sproghistorisk korrekte Orden. At anføre Hunkønsformen først, som *V. B.* foreslaar, kunde maaské anbefale sig ved Fremstillingen af et enkelt givet Sprog, men denne Opstilling vilde ikke kunne gøre Krav paa at betragtes som historisk.

Fruentimmer — Dame — Kvinde.

En sproglig Betragtning.

Midt i al den Forvirring, der hersker paa det sproglige Omraade i vort Modersmaal, er der dog Grund til at glæde sig ved et absolut Fremskridt, det nemlig, at det fæle Ord „Fruentimmer“ — en Germanisme af allergrimmeste Art — næsten er bleven fortrængt i Skrift som i Tale, thi officielt anvendes det dog kun nu paa den Del af Kvindekønnet, som kommer i Kollision med Straffelovgivningen. Kvinderne har særlig al Grund til at glæde sig over Ordets Udryddelse, idet det ser ud som om dets Forsvinden har gjort det andet Køn en Smule mere poleret, Tidsaandens Værk med eller mod dens Vilje. — Hvem mindes ikke at have hørt Ordet „Fruentimmer“ sammensat med en Mængde smagfulde Endelser, som: Fruentimmervovl, Fruentimmernykker, Fruentimmerpjat, Fruentimmergalskab o. s. v.? En-

hver vil vist til denne lille Blomstersamling af sin egen Erfaring kunne tilføje adskillige baade Knopper og fuldt udviklede Eksemplarer af samme Art. Nu hører man sjældnere disse stilfulde, uendelig kraftige og overbevisende Endelser; hvorfor? mon vore ærede Samtidige, det stærke Køn, virkelig er komne saa vidt i Selvkritik, at de indser, at disse Egenskaber med ligesaa stor Ret kan anvendes paa deres Side? aldeles ikke. Man tro blot ikke paa en saa pludselig Forbedring; Skabningens Herrer prædiker fremdeles Dogmet om deres rene og ubesmittede Undfangelse, og føler sig fremdeles for ramme Alvor kemisk fri for disse, saa vel som for en hel Del andre specielle „Fruentimmersvagheder“. Nej, det ligger blot deri, at disse Endelser mister al Saft og Kraft ved at føjes til Ordet *Dame* eller *Kvinde*, der mangler aldeles den overordenlige Sufficane og overbevisende Vederhæftighed, som „Fruentimmer“ med et eller andet bag ved i saa høj Grad havde over sig; det er, som om Saltet var borte, der bliver kun noget fersk og afstumpet derved; det er, som om det, Endelsen udtrykte, ikke mere ret staar til Troende, ikke rigtig varmt kommer fra Hjertet og gaar til Hjertet; ingen Mand vil kunne faa sine Tilhørere saa inderlig overbeviste om, at *Damerne* eller *Kvinderne* har alle disse Fejl, som at *Fruentimmerne* havde dem, Endelserne vil, kort sagt, ikke mere tage sig rigtigt ud.

Paa samme Tid som man brugte dette inderlig, personlige, der hæftede ved „Fruentimmer“ med sin Endelse, der oftest kom frem i Hjemmets fortroligere Samvær, samt i løftede og stemningsfulde Stunder indenfor dette, paa samme Tid søgte man at holde Kønnet skadesløst derved, at man, naar man spiste til Ære for en eller anden berømt Mand, altid opfattede det som en kær Pligt at udbringe en Skaal for „Damerne“, ikke for en Dame med Navns Nævne; nej, man var mere rundhaandet end som saa, det kom ikke an paa en Pølse i Slagtetiden, Talen omfattede efter Behag hele Husets, hele Byens, hele Nationens, hele Jordklodens Damer; det var i Romantikens gyldne Tid, og naar man saaledes bragte det smukke Køn sin Hyldest offentlig i Tale eller Sang, saa var vi aldeles ikke Mennesker, det vidnede om sørgelig Mangel paa høj Tankeflugt at iklæde os et saa groft og simpelt Stof, nej, vi var Engle („Du som svøbt i Skønheds Rosenklæder, er i jordisk Dragt en himmelsk Aand!“) eller Blomster; man tænke blot paa Sangen

„Sparsomt i Norden Blomster vi finde,
Blomsten hos os er den dejlige Kvinde.“

Hvorledes mon man for Resten skal forstaa Ordet „sparsomt“; vil man gøre gældende, at det skal forstaas lige ud efter Bogstaven, saa vil man jo kunne blive tiltalt for mislig Omgang med Folketællingslisternes ubønhørlige Talstørrelser; men maaské skal „sparsomt“ forstaas efter Aanden, at én Mand fuldt ud opvejer en halv Snes Kvinder (vide Talemaaden, at af Kvinder gaar der 13 paa Dusinet). Betegnelsen „Mandinde“ brugtes undertiden særlig af ældre, skaldede, korpulente Herrer med stift Halsbind og ulasteligt Kalvekrøs, som midt i Begejstringen vilde have holdt op for Lyset, at hun dog *kun* var et af *hans* Ribben og altsaa et Nul, der nok

maatte staa bag *hans* Ettal. Damerne var altsaa Blomster; hvilken huslig Misere havde det ikke ført til, om vedkommende Taleres og Sangeres respektive Hustruer havde taget dem paa Ordet og givet sig til at være Blomster. Visse Blomster er jo bekendte for hverken at arbejde eller spinde; i Grunden en meget snild Beregning, enten at sætte os saa højt op, at vi var godt af Vejen, eller saa lavt ned, at vi kunde overses.

I vor mere nøgterne, realistiske Tid har Ordet *Kvinderne* vundet mere og mere Indgang, dem holder man nu Taler for og ofrer Røgt til, men paa langt nær ikke med den gamle Begejstring, og Ordet er i aabenbar Miskredit hos dem af det andet Køn, der er paa den mørke Side af 60erne; Ordet smager af noget ubehageligt, virkeligt, menneskeligt, der er kommen ind i Tilværelsen og har stillet sig op jævnsides med Mændene, og da disse nu har en kronisk Svaghed for at gaa baade paa højre og venstre Side af sig selv, samt den Omstændighed, at naar Damerne ikke er kunstige men „virkelige“, saa er der ikke noget ved dem, saa opbyder Mændene de sidste sørgelige Rester af Kavalermæssighed for at tilvejebringe Status quo ante. Ordet *Kvinde* med den lodige Klang, det har faaet i vore Dage, leder saa kedelig Tanken hen paa Fordringer om Frigørelse og Konkurrence, altsammen noget, der staar i Begreb med at bringe den gode, gamle Verden af Lave. — Kvinderne er voksede svært i de senere Aar; voksede fra den yndige, duftende, ubekymrede og upersonlige Blomstertilværelse, nu vil de alle pludseligt være Mennesker, selv det gruelige Ord, at det er ukvindeligt, skræmmer dem ikke mere; thi ogsaa Ordet „Kvindelighed“, ret forstaaet, er noget ganske andet end det Spøgelse, der manedes frem i vore Bedstemødres Tid. Kvinderne vil leve et Liv, ikke vegetere eller sultefødes aandeligt talt; de vil gøre Brug af deres Evner og Anlæg og have deres Dygtighed respekteret; man kan hverken tale eller synge den bort, og det er ganske umuligt at faa dem til at slaa sig ned som Blomster paany. Hvad skal man gøre ved dem? de bryder sig hverken om Honning eller Fraser, ja ikke en Gang om den Føde, der under Navn af Dame-Underholdning, ofres paa dem af velvillige, mandlige Medskabninger, naar „Bukkene og Faarene“ parres ved en festlig Middag. Den bedst anbragte mandlige Anogance bider ikke mere paa dem, thi de har lært at bruge Logikens og Kritikens skarpe Vaaben. De har virkelig, trods al Snak om Ukvindelighed en Mening om Politik, Literatur og andre udelukkende mandlige Domæner, og det er jo ærgerligt nok i Betragtning af, at Kvinderne dog *har* en mindre Hjerne end Mændene, og det er sandt lige ud af Naturhistorien.

S. L.

Et Afholdsforedrag

af Karl Fred. Jensen er udkommet som Pjece og sælges for 25 Øre. Forfatteren siger i sit Forord, at det er ingen videnskabelig Afhandling, men kun hans eget personlige Syn paa Afholdssagen, et almindeligt Foredrag, som er holdt flere Steder, men som han mener, ogsaa vil gøre Nytte ved Læsning. Om Drikke-